

TELEGRAFUL ROMANU.

Telegrafulu este de done ori pre septemana: Dumineca si Joi'a. — Prenumeratiunea so face in Sabiiu in espeditur'a foiei pre afara la c. r. poste cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catra espeditura. Pretulu prenumeratiunei pentru Sabiiu este pre anu 7 fl. v. a. ear pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nru 24. ANULU XX.

tru celelalte parti ale T' ansilvanie si pentru provinciile din Monarchia pre unu anu 8 fl. iera pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri s'reine pre anu 12 1/2 anu 4 fl. Insetatele se platescu pentru intai'a ora cu 7 cr. sirulu, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiiu, in 23 Martiu (4 Apr.) 1872.

Cu 1 Aprile se deschide prenumeratiunea noua la „Telegrafulu Romanu“ pre langa conditiunile espuse in fruntea foiei.

Cu acest'a ocaziune rugamu pre p. t. abonanti a serie lamuritu loculu aflarei densiloru si post'a ultima, incatu sa corespunda cu numirea postei ultime in limb'a oficiale; in fine sa grabesca cu abonamentulu pentru ca sa ne scim orientat cu tiparirea esemplarielor.

Editor'a.

Ce-va despre necessitatea instructiunei.

Willst du immer weiter schweifen
Sich' das Gute liegt so nah!
Lerne nur das Glück ergreifen
Denn das Glück ist immer da.
Göthe.

(Urmare).

Acest'a este o bola, de carea pare, ca este contagiata o parte din inteliginti'a noastra, care bola, deca aru dura mai indelungato, aru fi in stare mai in urma sa repuna vieti'a acestei natii. Speranti'a mare este, ca natieuna romana mai corendu seu mai tardiu, va cunoasca pre acesti proroci mincinosi, va crede numai conducatoriloru celoru sobrii si plini de resignatiune. Speranti'a este, ca va sosi tempulu, candu institutele nostre, remanendu la destinatiunea loru — voru inceta de a mai fi numai o scara a unor'a spre scopuri egoistice, voru inceta de a mai fi o pieta vila a laudelor proprii. Pana candu in sa demagogii nostrii voru ispitii ceriurile, pre candu ei inca nu cunosc pamentulu, pana atunci voru fi espusi nu numai ei a cade in crepaturile pamentului, dara voru trage si pre alii in prapasti'a adenca. Cu acest'a clasa de omeni nu ispravesci nici cu aculu nici cu furc'a, caci, amu disu, ast'a este o bola. Deca indrasnesc cine-va a-i admona de a se intorce la sobrietate si de a-si veni in fire, numai decatu acel'a este inferatu cu timbrulu unui renegatu, cosmopolitu etc.

Reulu indigetatu se manifestedia nu numai in tractarea cestiuniloru nostre politico-nationale, dara si in cele scolastice-bisericesci. Fiindca amu pornitu la reflexiunile acestea dela cele din urma, si fiindca acestea ne atingu mai de aproape, voiu intari si voiu ilustra asertiunile de mai susu pre acestu terrenu si in concretu.

Spre scopulu acest'a nu trebuie sa facemu alto ce-va, fara sa cunoascemu putienu fisionomi'a congreselor si a sinodeloru nostre si sa spicuumu putienu prin unele concluse ale sele.

Sinodulu nostru archidiecesanu din an. 1870 a ajunsu a deslega intrebaria, deca oficiile bisericesci si scolare se potu acumula seu nu.

S'au facutu mai multe propuneri in privinti'a acest'a, care tote mai in urma s'au redusu la doue: si adeca neacumulare absoluta seu relativa (adeca deocamdata numai incatu se pote practisa dupa impregiurările nostre). Majoritatea sinodului inclina spre cea dintaiu, care mai in urma se si primi.

Din decursulu desbateriloru in sa ori si cine au observatu, ca aperatorii neacumularei absolute si-au luat unu aventu mare in apeararea acestui principiu; aici au stralocitu unii domni cu oratoria deosebita, in sa ce era poterea lucrului adeca punctulu de manecare la plaidarea pentru acelu principiu aceea nu s'au clarificatu nici de catra unu aperatoriu alu neacumularei absolute.

N'amu priceputu adeca, deca aperatorii neacumularei absolute a oficielor au avutu in vedere colisiunea de oficie *) seu neacumularea veniteloru,

*) Noi, cari inca amu luat parte, scim ca colisiunea instantieloru a fostu caus'a statoririi principului neacumularei, incatu asesorii consistoriali suntu re-

seu amendone. Deca au fostu cea dintaiu singura atunci, iera n'amu priceputu din destulu deca colisiunea in oficiu este interna, adeca ca nu pote cine-va sa fia judecatoriu intr'o cauza in mai multe instantie, seu esterna, adeca din privinti'a colisiunei tempului fisicu. Ori-care punctu de vedere l'au avutu la deciderea acestui principiu, majoritatea sinodului au caditu la deciderea lucrului acestui'a in cele mai mari inconsecuintie.

Deca in desbaterea principiale si abstracta s'au manifestatu o confusiune babilonica, cu catu mai multu au trebuit sa se manifeste greutatea si confusiunea acestui principiu de neacumulare absoluta la punerea lui in lucrare. Obiectulu este destulu de importantu, decatu ca sa nu-lu desfasuramu la loculu acest'a mai pre largu.

Deca au purcesu majoritatea sinodului dela colisiunea oficiului in instantie, atunci de ce au calcatu acestu punctu de vedere la asesorii nesolarisati? Deca au purcesu majoritatea sinodului dela colisiunea tempului fisicu, de ce au normatu aceeasi majoritate ca unu asesoru nu pote fi si parochu, iera unu protopopu pote fi si profesoru etc.? Au dora unu parochu este mai tare cuprinsu cu afacerile sele, decatu unu protopopu? Nu mai remane alta rectificare decatu dora, ca majoritatea acest'a a sinodului au avutu in vedere neacumularea lefiloru! Acest'a inca nu pote sta, caci dupa impregiurările nostre multi prefera venitele protopopesici la acelea ale unui asesoru consistorialu. Pentru ce dara sa se lase protopopulu a intruni si alte left iera asesorelui consistorialu nu?! Eata dara o totale inconsecuinta in pronunsierea principului de neacumulare absoluta si intre esecutarea lui.

Presedintele, Escelenti'a Sea Par. Archiepiscopu si Metropolitu, arata sinodului pana la evidintia, prin deslustrile sele ca nu este „de tempore“ unu atare conclusu alu neacumularei absolute si-si basa asertulu seu pre esperienti'a sea indelungata si pre cunoscintia esacta a impregiurariiloru nostre, ba se provoca si la date statistice si recomandand sinodului deocamdata a merge cu principulu neacumularei numai intr'atata, incatu ierta impregiurările nostre. Cu tote acestea aperatorii neacumularei reesira cu majoritate. Presedintele, ca sa-si salvedie consciinti'a sea — caci de interese private de siguru nu pote fi vorba — insinua votu separat si motivatu. Ce sa vedi in sa in sinodulu mai de aproape archidiecesanu din anulu 1871! Aci au arelatu realitatea intr'unu modu drasticu nepracticabilitatea principului absolutu de neacumulare; aci aceeasi majoritate au vedutu pasulu seu precipitatu *). S'au facutu chiaru o propunere pentru intorcere la neacumulare relativa din partea unui ablegatu sinodala — dara din partea altui ablegatu s'au reflectatu, ca nu este oportunu, ca sa-si rovece unu conclusu, ce s'au adusu in sinodulu trecut „In melius mutare consilium“ n'a aflatu resunetu! Unu privitoriu impartialu n'a potutu sa cuge alte ce-va la tote acestea, decatu, seu ca majoritatea au credintu absolutulu de mai liberale, mai constitutionale, mai democrat, seu sa creda in asertulu unui barbatu de statu, ca pre partea minoritatiloru se afla totu-deun'a adeverulu.

(Va urma).

ferenti si e de observatu, ca intrebaria s'a nascutu si s'a desbatutu atunci candu era sa se alega senatulu strinsu bisericescu.
R.

*) Este o mare calamitate pentru omeni, ca ei in genere prefera a lucra dupa cum le dictea intielepciunea interesului particulariu, fia acel'a chiaru si de natura ideale, si nu dupa cum cere intielepciunea binelui comunu. De aceea institutiuni, cum suntu d. e. corpurile reprezentative, ori-catu de apte suntu pentru inaintarea binelui comunu, pre catu tempu interesulu particulariu va juca rolulu primu in trensele, voru fi numai espressionea negativa a binelui comunu.
R.

Espusetiunea universale din Vien'a din anulu 1873.

Cetitorii foiei nostre au potutu vede din nrulu trecut, ca are sa se tiena aici in locu o conferintia, alu carei obiectu va fi contielegerea despre mesurile necesarie la espedarea manufacturiloru si productelor la amintit'a espositiune.

Ce este o espusetiune universale, mai ca nu va fi de lipsa a pune, pentru ca in deceniile nostre de aceea au fostu mai multe. Ce e dreptu ca situatiunea nostra geografica nu a inlesnit ca sa potemu cunoasca din propri'a-ne intuitiune ce suntu espusetiunile universali. Dar' latirea pressei seu a tipariului este in diu'a de astadi unu mijlocu, prin care si celoru mai indepartati, si celoru mai delaturi de vieti'a cea mare a lumii civilizate, inca li se facu cunoscute intemprările cele insemnate din lume. In micu am avutu ocaziuni mai multe si in tierra la noi a vede espusetiuni, desi unele, cum suntu cele de agricultura, suntu cu totulu speciali.

Vediendu cine-va barema un'a de aceste speciali, seu vediendu un'a cum au fostu cea din Brasiovu dela 1862, si pote face inchipirea unei espusetiuni universali, cugetandu-si ca la acest'a este reprezentatu totu ce pote produce omulu si totu ce pote afia omulu, lucruri mari si mici.

Aru veni intrebaria, ca de ore ce noi romanii n'amu fostu in o stare mai favoritoare in trecut, pentru ca sa potemu desvolta o industria de dimensiuni mai mari, este consultu, ca sa ne interesamu si noi numai ca privitori din departare seu din apropiare ai espusetiunei, ori ca partasi ca putienu nostru? Intrebaria acest'a ni o va raspunde mai bine impregiurarea, ca la espusetiune este unu concertu de natii, cari prin productele loru dovedescu ca exista pre lume, ca se interesadia de lume si ca lumea inca este datore a se interesa de popore de acelea, cari prin vitalitatea loru dovedescu ca concurgu si ele la prosperarea omenimei.

Impregiurarea acest'a dar' ne impune o datoria si adeca datori'a de a nu lasa ocaziunile nefolosite si de a arata lumii ca existamu si ca ne interesamu si noi de prosperarea comuna a omenimei.

Considerandu in se catalimea si chiaru si calitatea productelor nostre, si asemenandule cu aceea ce se produce de Europ'a apusena, ni s'aru pot obiecta, ca posibilulu nostru este atatu de micu si de ne-insemnatu, incatu nu merita a si verbi de densulu.

In privinti'a acest'a faptele ne au luat armele argumentarei acesteia din mana de multu. Inca pre atunci pre candu industriasiu romanu, pote mai multu din unu indemnu instinctivu, decatu din o judecata dupa tote legile rationamentului, au participatu la espusetiuni universali, s'au vedutu ca nu catalimea, ci calitatea este datore de mesura si apoi cuallitatea cea buna a unor producte pote sa si aiba leganulu seu si acolo, unde trebuinti'a cea marginata, prin departarea loculu seu prin alte impregiurari nefavoritoare, nu a admisu imultirea cantitatiua. Noi, d. e. aici in Transilvania, gasim meseriisi, cari producu, si in privinti'a utilitati si a forme, manufacturi, lucruri forte bune. Dara fiindu ca din caus'a unei comunicatiuni ingreunate, fia-care este restrinsu la unu cercu mai localu, asi si productele trebuiescu tiermurite dupa necesitatea cea tiermorita din unu timentu.

Candu stamu in se si cugetamu la o comunicatiune mai via, la o cunoscintia mai mare, mai latita seu mai reciproca, trebuie sa presupunemu ca si in privinti'a catalimei manufacturale nostre din tierra s'aru afla intr'o stare mai favorabile: ba productiunea in numeru mai mare aru contribui forte multu si la perfectiunea calitatiiei manufacturiloru si chiaru si la perfectiunea instrumentelor cu cari se producu manufacturile.

Ca sa vorbim si mai specialu trebuie sa ne

